

نکاتی پیرامون :

بودجه پیشنهادی جهاد سازندگی

های مربوطه است که در این رابطه اکثر دستگاههای اجرایی در اواخر سال حدود ۲۰٪ تا ۳۰٪ از بودجه خود را به خزانه بر می گردانند و در حقیقت توان اجرای فعالیت های بیس بسی شده را نداشته اند و چه بسا که در همان زمان و در همان منطقه و در همان موضوع (مثلا کشاورزی یا راه)، جهاد با کمبود بودجه مواجه می شود. و این مسئله مربوط به خصوصیات است که در جهاد وجود دارد که همان برخاسته بودن از متن انقلاب و انطباق دقیق برنامه ها با خواستهای مردم و ضرورت های جامعه می باشد و نکته دیگر اینکه ادارات و سازمانهای دولتی بیشتر جنبه «اداری» و «مدیریت» داشته و طرحها و پروژه ها را اکثرا به پیمانکاران واگذار می کنند (البته بعد از انقلاب یک مقدار رایج شده است که

مرکزی جهاد سازندگی و استانهایی که دارای جهادهای نسبتا قوی تری بودند، شروع بکار می کند. واحد آمار نیز با درک ضرورت داشتن آمار و اطلاعات صحیح جهت برنامه ریزی اقدام به آمارگیری سراسری از مناطق روستایی نمود. کاری که در طول تاریخ ایران بدین شکل صورت نگرفته است، و به همین منظور طرح تهیه سناسنامه روستایی مرحله اجرا در می آید.

دفا تر برنامه ریزی تاکنون توانسته اند برنامه های کوتاه مدت در حد تدوین بودجه سالانه جهاد سازندگی (بودجه سال ۶۱ و بودجه پیشنهادی سال ۶۲) را تدوین نمایند، البته برای برنامه ریزی دراز مدت این دفا تر دچار تنگنهایی می باشند که عمدتا مسئله مشخص نبودن شرح وظایف و لایحه کلی اساسنامه جهاد و همچنین در اختیار نبودن آمار و ارقام ضروری کامل را، می توان نام برد.

پس از این آشنایی مختصر و اجمالی به برنامه ریزی در جهاد سازندگی به بررسی کوتاهی پیرامون بودجه پیشنهادی جهاد سازندگی برای سال ۶۲ می پردازیم.

مختصات و ویژه گیهای بودجه پیشنهادی جهاد:

۱- پایین بودن نسبت بودجه جاری به بودجه عمرانی

نسبت بودجه جاری و عمرانی جهاد سازندگی به کل بودجه این نهاد ۲۰٪ و ۸۰٪ می باشد و این یک مسئله بی سابقه ای است و ریشه در انقلابی بودن این نهاد و برهیز از بوروکراسی حاکم بر ادارات و سازمانهای دولتی و ابعان و ایشار در برادران و خواهران جهادگر دارد که هم فکر هستند و هم دست، هم طرح و برنامه می دهند و هم آستینها را بالا زده و در دور افتاده ترین نقاط، طرحها را به اجرا در می آورند. و این مسئله می تواند الگویی برای سایر دستگاههای اجرایی باشد.

۲- قابلیت فوق العاده جهاد سازندگی در جذب بودجه

می دانیم که مسئله برنامه ریزی و تدوین بودجه یک مرحله اولی است و مرحله اساسی، به اجرا در آوردن طرحها و پروژه ها و کیفیت جذب بودجه

اوستیکم بتقوی ا... و نظم امر که شما را به تقوی و نظم در کارتان، سفارس می کنم (امام علی (ع))
این وصیت و سفارس امام علی (ع) به بیرون خود در همه عصرها و همه سلهاست که برای پیشرفت در تمامی امور، به عنوان دو اصل و دو پایه و دو نکته اساسی بایستی مورد توجه قرار گیرد:

۱- بروا پیشگی و تقوی و دانستن حس مسئولیت و خدای بزرگ را در همه حال حاضر و ناظر دانستن.

۲- «نظم امر»، در همه کارها برنامه داشتن و طبق برنامه و حساب و کتاب عمل کردن، این برنامه و حساب و کتاب، «نظم» و «محاسبه»، از جزئی ترین کارهای شخصی و خصوصی گرفته تا کلی ترین و عام ترین مسائل بایستی وجود داشته باشد. و هر چه اهمیت و شعور مسئله ای بیشتر باشد، نقش برنامه ریزی در آن مهم تر و برجسته تر خواهد بود. و به همین اساس در هر کشوری برنامه ریزی و بودجه بعنوان یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی، اجتماعی شناخته می شود، و از نظر ما برنامه ریزی و نظم بعنوان یک تکلیف و بعنوان یکی از نمونه های عملی تقوای الهی شناخته می شود...

پس از ارائه بودجه پیشنهادی سال ۶۲ دولت توسط آقای نخست وزیر به مجلس شورای اسلامی بر آن شدیم تا پیرامون نحوه اعداد و کیفیت برنامه ریزی در جهاد سازندگی و جایگاه جهاد در بودجه سال ۶۲ و اولویتها و ویرد گیها و تنگنهای این مسئله، مطالبی تهیه کنیم و پاسخ برخی از سوالات خوانندگان عزیز را در این مورد، بدست آورده و در اختیارشان بگذاریم. لذا با مراجعه به بودجه پیشنهادی جهاد سازندگی برای سال ۶۲ و گفتگو با برادران مسئول دفتر برنامه ریزی دفتر مرکزی جهاد سازندگی (برادران کاشانی و حقیقی) و جمع بندی مجموعه آنها، مطالب زیر را تهیه کرده و به شما عرضه می کنیم:

آغاز و کیفیت برنامه ریزی در جهاد سازندگی

پس از فرمان امام امت در مورد تشکیل جهاد سازندگی، حرکت جهاد در شهرها و روستاهای مختلف کشور آغاز گردید و بعلمت و محرومیت های زیاد روستاها و گستردگی کار و نبودن تجربه کافی در این مورد، جهاد سازندگی دارای برنامه مشخص و بیش بینی شده ای نبود و بیشتر تصمیمها در محل اتخاذ می شد و در همانجا هم اجرا می گردید. پس از یکسال که از فعالیت جهاد گذشت یعنی در سال ۵۹ جهاد به بررسی اقدامات انجام شده در مناطق روستایی و عشایری پرداخت و سعی کرد تا دورنمای آینده را ترسیم نماید و این تقریبا سنگ بنای برنامه ریزی در جهاد سازندگی بوده است که بدنبال این حرکت و بخشی بنام دفتر برنامه ریزی در دفتر

* مسئله دیگر قدرت

جذب کامل بودجه توسط جهاد

سازندگی است و این مسئله بدان

علت است که علاوه بر حاکمیت

روحیه اعتماد و بافت مناسب

جهاد، در این نهاد طرحها به

پیمانکاران داده نمی شود، بلکه

توسط خودارگان به اجرا در می

آید.

کارها را بصورت امانی خود دستگاههای اجرایی انجام می دهند، ولی جهاد خود مجری طرحهایش می باشد و با بافت مناسبی که جهاد دارد و روحیه اعتمادی که بر آن حاکم است، مجموعا موجب ارائه کارهای بیشتر با راندمان بهتری می شود

۳- نحوه برنامه ریزی در جهاد سازندگی

جهاد سازندگی در برنامه ریزی به شیوه های جدیدی دست یافته از جمله اینکه در مرکز فقط سیاست های کلی، اولویتها، روش های برنامه ریزی

برای سال ۶۲

و فرمها تعیین می‌گردد و برنامه‌ریزی در استانهای مختلف توسط برادرانی که در همان منطقه کار کرده و با مشکلات و تنگناها از نزدیک آشنا می‌باشند، انجام می‌گردد. و این روش موجب تطبیق هر چه بیشتر بودجه پیشنهادی با نیازها و ضرورت‌های مناطق مختلف می‌شود. و برنامه‌ریزی‌ها با همکاری روستائیان از طریق شوراهای اسلامی روستا تهیه می‌گردد که این موضوع سلامت برنامه‌ریزی را تضمین می‌نماید و سیوه نویسی است در امر برنامه‌ریزی.

تنگناهای موجود در برنامه‌ریزی و بودجه

در مقطع کنونی برای برنامه‌ریزی و ارائه بودجه

* نسبت بودجه جاری و عمرانی جهاد سازندگی به کل بودجه این نهاد بترتیب ۲۰ و ۸۰ می‌باشد و این یک مسئله بی سابقه‌ای است که ریشه در انقلابی بودن این نهاد و پرهیز از بوروکراسی و کاغذ بازی، و همچنین ایمان و ایثار برادران و خواهران جهادگر، دارد.

مناسب، هم در کل کشور در سطح بودجه عمومی و هم در بودجه نهادها بخصوص جهاد سازندگی مواجه با تنگناهایی هستیم که در این مختصر، مسئله مزبور را به دو بخش فوق تقسیم کرده و در مورد هر کدام اجمالا اشاراتی می‌نمایم.

۱- تنگناهای موجود در برنامه‌ریزی در سطح کشور

در این مورد تنگناهای متفاوتی وجود دارد که

بخشی از آن اجتناب‌ناپذیر بوده و بیشتر مربوط به روابط خارجی می‌شود. مانند مسئله محاصره اقتصادی و قیمت و بازار نفت و مسئله ارز و... و بخشی نیز در داخل بوده و چاره‌پذیر نیز می‌باشد و جناب آقای نخست وزیر هم در نطق خویش به هنگام ارائه بودجه در مجلس شورای اسلامی بدان اشاره نمودند و ما نیز در این مختصر به آن‌ها اشاره‌ای می‌نمایم:

الف: تشکیلات اداری

یکی از مسائلی که موجب افزایش هزینه‌های جاری نسبت به هزینه‌های عمرانی در بودجه کل کشور گردیده و همچنین باعث عدم جذب صحیح بودجه می‌شود، سیستم اداری موجود در کشور می‌باشد که بازمانده‌ای از نظام بوروکراسی سابق بوده و بعنوان عامل اجرای سیاست‌های آن رژیم تشکته می‌شود (البته تحولات اساسی را که پس از انقلاب اسلامی در ادارات مزبور به وجود آمده و افراد متعهد و متخصصی که بعد از انقلاب در آنجا مشغول بکار شده یا قبل از انقلاب مشغول بوده‌اند و همچنان حسیانه به خدمت مشغولند را، نباید از نظر دور داشت) که امید است با جدیت و پشتکار مسئولین و کارمندان محترم و تغییرات بنیادین در سیستم‌های موجود و الگو گرفتن از تعالیم اسلامی و نهادهای انقلابی، این مسئله خوبی حل شده و در خدمت به انقلاب موفق‌تر باشند. و این مسئله بیشتر از آنجهت مطرح می‌شود که سیستم اداری ما بازوی اجرایی سلطنت است و ما هرچه برنامه‌های دقیق و طرحهای جالب و مناسب داشته باشیم ولی از بازوهای اجرایی کارآمد و دلسوز و متخصص برخوردار نباشیم، آن طرحها و برنامه‌ها نیز ارزشی نخواهند داشت.

ب - مشخص نبودن سرنوشت تجارت خارجی

یکی از مسائل و مشکلات جاری جامعه انقلابی ما، مسئله گرانی و تورم می‌باشد و یکی از ویژه‌گیهای بودجه پیشنهادی دولت جمهوری اسلامی برای سال ۶۲، نیز ضدتورمی بودن آن است ولی همانطور که آقای موسوی نخست وزیر محترم، در سخنان خود در مجلس شورای اسلامی، اشاره کردند، یکی از تنگناها و مشکلات موجود در رفع تورم مسئله مشخص نبودن تجارت خارجی است زیرا برای مهار کردن تورم، چاره‌ای جز افزایش تولید از یکسو و کم کردن مصرف از سوی دیگر نیست. و این مسئله‌ای است که جامعه انقلابی ایران بسمت آن در حرکت است. ولی تا رسیدن به خودکفائی، راه حلی جز قبضه کردن کل تجارت خارجی و صادرات و واردات بوسیله دولت نیست. زیرا تا این مسئله حل نشود دست مثنی سودجو و

از خدا بیخبر در این مسائل باز باشد. مسئله تورم و بازار سیاه و قیمت‌هایی که گاهی تا بیش از ۱۰ برابر قیمت رسمی می‌رسد، وجود خواهد داشت.

ج - مشخص نبودن مسئله توزیع

که این مسئله در رابطه نزدیک با مسئله فوق الذکر می‌باشد و همانطور که بارها از طرف مسئولین اشاره شده است، جامعه ما کمبردها و مشکلات را بخاطر اسلام و انقلاب می‌پذیرد، ولی زیر بار تبعیض‌ها نمی‌رود. و این مشکلی است که جامعه را رنج می‌دهد و بایستی راه حل اساسی بر آن پیدا کرد و امید می‌رود که در سال ۶۲ شاهد برطرف شدن این تنگناها از صحنه اقتصاد جامعه باشیم.

۲- تنگناهای موجود در برنامه‌ریزی و بودجه جهاد سازندگی:

الف - مشخص نبودن مسئله اراضی کشاورزی

با محور قرار گرفتن مسئله کشاورزی و گسترش آن و با توجه به اینکه عمده فعالیت‌های جهاد سازندگی، در خدمت به روستائیان عزیز و گسترش مسئله کشاورزی است، این مسئله برای جهاد سازندگی کاملاً ملموس است که برای رسیدن بخودکفائی در زمینه کشاورزی و جلوگیری از مهاجرت روستائیان به نهرها و هر چه بیشتر امیدوار کردن روستائیان به انقلاب اسلامی، بایستی هر چه زودتر تکلیف مالکیت اراضی کشاورزی را مشخص نموده و با فراهم کردن تمام نیازهای کشاورزی کشور مثل مکانیزاسیون و تهیه بذر و کود و... به این اصل اساسی، جامعه عمل بپوشاند، ولی مسئله مهم در این میان مساله زمین است و کسانی که می‌خواهند روی آن کار بکنند و تا تکلیف حقوقی این مسئله مشخص نشود، مسئله خودکفائی کشاورزی و برنامه‌ریزی مربوط به آن بیشتر بصورت یک شعار باقی خواهد ماند، چون در صورت بلاتکلیف بودن مسئله، کشاورز آن طور که باید و شاید تن بکار نمی‌دهد و در بالا بردن تولید تلاش نمی‌کند چون آمیدی به در دست داشتن زمین ندارد و از سوی دیگر مالک قبلی زمین هم بعلت همین بلاتکلیفی حاضر به سرمایه گذاری جدید بر روی زمین و تلاش شایسته و بایسته بر روی آن نخواهد بود.

ب - روشن نبودن تکلیف اساننامه جهاد سازندگی

یکی دیگر از تنگناهای موجود در برنامه‌ریزی بقیه در صفحه ۲۱

بودجه پیشنهادی ....

و بودجه جهاد سازندگی، مساله اساسنامه جهاد سازندگی و شرح وظایف مربوط به جهاد می باشد. که این مسئله هم موجب برخی اشکالات در برنامه ریزی و بودجه بندی جهاد شده است خوشبختانه که اعضای محترم کمیسیون مربوطه در مجلس شورای اسلامی با تلاش خود، تکلیف این مسئله را روشن نموده اند.

در مورد موانع و تنگناها

در برنامه ریزی و تنظیم بودجه بایستی به مسائلی از قبیل تشکیلات اداری (که انقلاب اساسی و مورد انتظار در آن کاملاً صورت نگرفته است)، روشن نبودن مسئله تجارت خارجی و مسئله توزیع اشاره کرد و در خصوص جهاد سازندگی بایستی به مشخص نبودن وضعیت اساسنامه این نهاد انقلابی و همچنین به بلا تکلیفی مسئله زمین های مزروعی اشاره نمود.

آنچه در پایان این مطلب لازم تذکر است اینکه با توجه به پیام مهم امام است بمناسبت ۲۲ بهمن ماه، آغاز پنجمین سال بیروزی انقلاب اسلامی ایران و اینکه مجلس شورای اسلامی در راس امور است و با تصویب مجلس و شورای نگهبان مسائل ثانویه نیز همانند مسائل اولیه اسلام، لازم الاتباع است و تذکر فرموده بودند که مجلس شورای اسلامی، هر چه زودتر با مشورت با افراد صاحب صلاحیت، به حل مسائل جامعه بپردازد. از اعضای محترم مجلس شورای اسلامی، که بحق متکفل یکی از خطیرترین مسئولیت های کشور اسلامی می باشند، می خواهیم که هر چه دقیق تر و سریعتر برای رفع تنگناهایی موجود در جامعه (که به برخی از آنها فوقاً اشاره شد)، اقدام نموده تا اشاء الله برای برنامه ریزی و بودجه بندی سال ۶۳ مواجه با این تنگناها نباشیم.

آن کلام خداست، و از هر گونه تحریف و اضافات محفوظ مانده است، وجود دارد و این معنا مورد قبول تمام صاحب نظران در مسائل اسلامی است. پس از نظر سند قرآن قطعی است. اما از نظر دلالت:

بدون شک قرآن دارای آیات محکم و متشابه، عام و خاص مطلق و مقید، مجمل و مبین می باشد که نیاز به تفسیر دارد. به همین علت از نظر دلالت، استناد قرآن مورد اختلاف قرار گرفته است. از آن جمله به اخباری ها را، نسبت داده شده است که عمل بظواهر قرآن را صحیح نمی دانند. البته اینجا مجال بحث پیرامون این موضوع نیست، آنچه مسلم است اینکه علماء اصول قاطبه بر این عقیده هستند که ظاهر قرآن مانند ظاهر هر کدام کلام حجت است، البته درباره مجمل و متشابه، و هم چنین عام و خاص مطلق و مقید آن هر کس نمی تواند اظهار نظر کند، بلکه لازم است تسلط و اطلاع کافی بر مسائل و محاورات قرآن داشته باشد، و به همین علت استنباط احکام از قرآن را منحصر در توان مجتهدان و متخصصان این فن میدانند.

۲- قرآن مجید حاوی مطالب گوناگونی است درباره آفرینش، جهان هستی، انسان و مسایل مربوط به انسان، بنابراین آنچه در حیطه کار مجتهد قرار دارد خصوص آیاتی است که درباره احکام عملی اسلام (فروع دین) آمده است و در حدود ۵۰۰ آیه می باشند که از آن به آیات الاحکام تعبیر شده است.

۳- آنچه درباره حجیت و دلالت قرآن گفته شد، اختصاصی به عین عبارات و آیات قرآن دارد، بنابراین ترجمه قرآن، یا تفسیر آن، قرآن نامیده نمیشود، و هم چنین است نقل معنا و تاویل آیات توسط امامان معصوم علیهم السلام، البته آنچه امامان (ع) بعنوان تفسیر و تاویل قرآن و یا نقل بمعنایان نموده اند حجت است، ولی قرآن نامیده نمیشود، بلکه جزء سنت امامان شمرده میشوند، و دلالت و حجیت آن باعتبار حجیت سنت امامان است که در بخش های بعد پیرامون آن بحث خواهیم کرد.

یاورقی

(۱) حرکت اخباری گری در اوایل قرن یازدهم هجری دست محمدامین استرآبادی بین شیعیان رواج داده شد، و جریان انحرافی بی بود در مقابل خط جهاد و طرفداران علم اصول فقه (اصولی ها).

دعوت بجمودگرایی و اثبات بی اعتباری عقل در استنباط احکام در سرتیغ کار این جریان قرار داشت، و تا اواخر قرن یازدهم رواج و رونق فراوان پیدا کرد. ولی در نیمه دوم قرن دوازدهم هجری دانشمند بزرگ، محمدباقر بهبهانی توانست با دلایل و براهین قاطع این جریان خطرناک را درهم بگوید، و کلیه سفسطه ها و استدلال های استرآبادی را خنثی کند.

اساساً یکی از مباحث عمده در نظام اجتهاد، بررسی و شناخت منابعی است که در استنباط احکام تکیه گاه مجتهد می باشند، زیرا شناخت این منابع ما را بعلمت بروز اختلاف بین مجتهدین و هم چنین بروز مکاتب فقهی مختلف بین مسلمانان، آشنا می سازد.

عمل مجتهد در واقع عبارت است از اثبات و تعیین تکالیف عملی انسان مسلمان، از راه اقامه دلیل شرعی بر آن.

شده است، در همین فصل هر یک جداگانه مورد بحث قرار خواهد گرفت. منبع اول - قرآن مجید:

قرآن مهمترین منبع کسب احکام الهی است، و حجیت آن مورد اتفاق است، زیرا قرآن کلام خدا، و اساس شریعت اسلام است بنابراین احکامی که مستند بآن باشد حجت است و عمل بر طبق آن موجب سقوط تکلیف می باشد.

پس در باره حجیت قرآن نیازی نیست اینجا بحث شود، ولی اشاره به چند نکته ضروری است:

۱- قرآن از نوع دلیل لفظی است یعنی از نوع کلام است و دلیل بودن آن باین اعتبار است که این کلام از مقامی صادر شده است که آن مقام مورد قبول است، لذا عمل بر طبق آن حجت است.

نکته اینکه اینجا باید مورد توجه قرار گیرد اینست که بطور کلی استناد بدلیل لفظی از هر مقامی صادر شده باشد، در صورتی صحیح و امکان پذیر است که از نظر سند و دلالت تشکیک و تردیدی در آن نباشد، یعنی اولاً صدور آن دلیل از منبع مورد قبول، قطعی باشد، باین معنا که شواهد و قرائن قطعی دال بر صدور این لفظ از آن منبع یا مقام وجود داشته باشد ثانیاً مدلول و معنای آن کلام اجمال و التباسی نداشته باشد، یعنی دارای چند معنای اجتماعی و غیر معین نباشد، و بعبارت دیگر در معنای خود صریح باشد.

در باره قرآن دلیل و شواهد کافی براینکه تمام